

תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל

וביישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023 ותיקון החלטות ממשלה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 716 מיום 28.11.2021, שעניינה "תוכניות להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023" (להלן – החלטת ממשלה 716), ולהחלטת הממשלה מס' 717 מיום 28.11.2021 שעניינה "תוכניות להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023" (להלן – החלטת ממשלה 717), החלטה 891 מיום 27.8.2023 שעניינה תיקון החלטת ממשלה מס' 717, והחלטה מס' 892 מיום 27.8.2023 שעניינה תיקון החלטת הממשלה מס' 716:

- א. לתקן את החלטת ממשלה 716, כך שיתווסף סעיף 16(ו) כדלקמן: "להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להקצות מתקציבו בשנת 2024 תקציב לחיזוק החוסן החברתי בחירום ברשויות התכנית בעקבות השלכות המלחמה בסך של 10.5 מיליון ₪. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים שיגובשו על ידי צוות משותף של משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, אגף תקציבים במשרד האוצר והרשות לפיתוח חברתי וכלכלי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים".
- ב. לתקן את החלטת ממשלה 717, כך שיתווסף סעיף 14(ד) כדלקמן: "להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להקצות מתקציבו בשנת 2024 תקציב לחיזוק החוסן החברתי בחירום ברשויות התכנית בעקבות השלכות המלחמה בסך של 2 מיליון ₪. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים שיגובשו על ידי צוות משותף של משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, אגף תקציבים במשרד האוצר והרשות לפיתוח חברתי וכלכלי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים".
- ג. לצורך יישום החלטה זו, יוקצה סך של 12.5 מלש"ח מתקציב משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי.

עדיפות לאומית

החלטה זו נשענת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטות הממשלה מספר 716 ו-717, שנבחנו בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שעניינו עדיפות לאומית. יוער כי בהחלטות ממשלה 716 ו-717 הממשלה החליטה לקבוע כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בהחלטות יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024, וכן לקבוע להם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023 (כאשר יתרות מהחלטה זו שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024).

דברי הסבר

רקע כללי

הממשלה משקיעה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, בין היתר, במטרה לצמצם את הפערים בשירותים, בדיוור, בתכנון ובפיתוח ובהצטיידות למקרי חירום.

פעילות זו מתבצעת, בעיקרה, באמצעות תכניות סיוע ייחודיות, שנבנו במענה לצרכים של האוכלוסייה האמורה. בין תכניות אלו, תכניות לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל - החלטה מס' 959 מיום 10.1.2016, שלפיה השקיעה המדינה כשני מיליארד ₪ בפיתוח ובקידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בין השנים 2016 – 2019 (להלן – **החלטה 959**); החלטה 4798 מיום 29.12.2019 בהיקף של 200 מיליון ₪, שנועדה להיות תכנית גישור לשנת 2020 עד הקמת הממשלה ואישור תקציב המדינה, וכללה סעיפים בודדים שהוגדרו כסעיפים דחופים והמשכיים, שנועדו למנוע פגיעה קשה ברשויות ופיטורי מאות עובדים (להלן – **החלטה 4798**). החלטה זו תוקנה בהחלטת ממשלה מס' 82 מיום 12.6.2020 ובהחלטת ממשלה מס' 534 מיום 15.11.2020; והחלטות ממשלה מס' 716 מיום 28.11.2021, שכללה מגוון רחב של תחומים ובהיקף של 2.4 מיליארד ₪ (להלן – **החלטה 716**) שתוקנה בהחלטת ממשלה מס' 892 מיום 27.8.2023. כמו כן, הממשלה אישרה החלטות ביחס לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן – החלטת ממשלה מס' 1052 מיום 13.12.2013 בנושא תכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2014 עד 2017 בהיקף של 210 מיליון ₪; החלטת ממשלה מס' 717 מיום 28.11.2021 בנושא תכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן בהיקף של 440 מיליון ₪ (להלן – **החלטה 717**) שתוקנה בהחלטת ממשלה מס' 891 מיום 27.8.2023.

ביום 7 באוקטובר 2023 החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל. במתקפת טרור זו נרצחו מאות רבות של אזרחים, לרבות אנשי כוחות הביטחון השונים, ונפצעו אלפים. בנוסף, דווח על עשרות אזרחים וחיילים שנשבו על ידי ארגון הטרור חמאס והועברו לרצועת עזה.

נוכח האירועים האמורים, הכריז שר הביטחון, ביום 7 באוקטובר 2023 על מצב מיוחד בעורף בהתאם לסמכותו לפי סעיף 9(ג) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 ובהמשך לכך התקבלה החלטת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי מספר ב/22 מיום 7.10.2023 בעניין נקיטה בפעולות צבאיות משמעותיות לפי סעיף 40(א) ו-40(א1) לחוק-יסוד: הממשלה. אירועים אלה השפיעו על כלל תושבי מדינת ישראל והרשויות המקומיות, ובתוך כך על היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל וביישובים הדרוזיים ברמת הגולן.

בהקשר זה יצוין כי חלק נרחב מהיישובים הדרוזים נמצאים באזור הצפון ומושפעים באופן ישיר מהאירועים. כך חורפיש וריחאנייה נכללות בתוכניות הפינוי והרענון של הממשלה בהתאם להחלטת הממשלה מס' 975 מיום 18.10.2023, כפי שהוארכה מעת לעת, עם זאת ההנהגה המקומית והדתית החליטה שיש להישאר ביישובים ולא לעזוב אותם ועל כן יישובים אלה אינם מפונים בפועל. כמו כן, היישובים חורפיש, בית ג'ן, פקיעין, ריחאנייה, כסרא-סמיע,

מגידל שמש, מסעדה, עין קיניא, ינוח-גית ובוקעתא נכללים בהגדרת אזור מיוחד בהתאם לתקנות מס רכוש וקרן פיצויין (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף) (חרבות ברזל) (הוראת שעה), תשפ"ד – 2023.

כידוע, לחיים באזור מלחמה יכולים להיות השפעות פסיכולוגיות קשות על אנשים בתוך כך ילדים, בני נוער וגיל שלישי. עקב חשיפה לאלימות ולאירועים טראומטיים עלולים להתעורר פחד, חרדה, הפרעת דחק פוסט טראומטית (PTSD) ובעיות נפשיות אחרות. קשיים ולחצים אלה יכולים להיות השפעות ארוכות טווח על יחידים וקהילות, הדורשים תמיכה וסיוע במהלך ואחרי זמנים של סכסוך. כבר עתה, האירועים יחד עם הקושי בהפעלת מסגרות כאלה ואחרות בעת חירום גורם לגידול ניכר בתופעות שליליות הקשורות לוונדליזם, אלכוהוליזם ובריוניות.

כמו כן, יצוין כי תושבי היישובים הדרוזים והצ'רקסיים התגייסו למאמץ המלחמתי כמשרתי בכוחות הביטחון השונים כאשר מספרם מוערך בכ- 11,000 משרתי מתוך אוכלוסייה של 150,000 איש. בהקשר זה יצוין כי עבור דרוזים המקפידים על אורח חיים דתי הדבר גם מוביל להגבלות על קרובות המשפחה של אותם משרתי מאחר ויש איסור דתי המונע מנשים דרוזיות לנהוג.

כלל הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות נמצאות במעמד סוציאקונומי בין 2-5. כלל היישובים מדורגים נמוך גם במדד הפריפריאליות וארבעה יישובים נמצאים במעמד 4, עשרה יישובים במדד 10, ושמונה יישובים במדד 2. ל 12 רשויות מתוך 18 הרשויות העצמאיות הכלולות בהחלטה מונה חשב מלווה, ובאחת הרשויות מונה ראש רשות מטעם משרד הפנים. הדבר מעיד על הקשיים הכלכליים שבהם נתקלות רשויות אלה שאין להן מקורות הכנסה עצמיים מספקים, ונדרש לתמוך בהן במגוון תחומים כולל פיתוח כלים חדשים שישפרו את מצבן הכלכלי וירחיבו את מקורות הכנסתן.

על כן, קיים בעת הזאת צורך משמעותי בהמשך מיקוד המאמץ הממשלתי בהקשר של חיזוק החוסן החברתי והביטחון האישי והקהילתי כפי ששוקף בהחלטות הממשלה 716 ו-717.

משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי יחד עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים במשרד ראש הממשלה, בחנו את הצרכים הנדרשים לצורך חיזוק החוסן החברתי ותחושת הביטחון בעת הזאת.

על בסיס עבודת מטה זו מוצע כעת להקצות תקציב לטובת החוסן החברתי בחירום ברשויות התכנית שיקללו פעולות חברתיות, תרבותיות וקהילתיות כדוגמת פעולות להנעת מתנדבים בקהילה, סדנאות לאוכלוסיות מובחנות כגון נוער, אזרחים ותיקים ונשים בנושאים כגון התמודדות עם מצבי לחץ, הורות בזמנים קשים, מתן מענה ריגשי, אירועי הפוגה ועוד. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים שיגובשו על ידי צוות משותף של משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, אגף תקציבים במשרד האוצר והרשות לפיתוח חברתי וכלכלי ביישובים הדרוזים והצ'רקסים. הקצאת התקציב תהיה באמצעות קול קורא

לתמיכות בגופים אחרים לטובת קבלת השירותים עצמם ממשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, וזאת באמצעות התקשרויות של המשרד.

יצוין כי הפעולות הכלולות בתכנית הן נוספות על הפעולות הניתנות על ידי משרדי הממשלה השונים ובתוך פעולות משרד הפנים לטובת מימון הוצאות חירום לרבות הצטיידות חיונית (בתוך כך החלטת ממשלה מס' 998 מיום 26.10.2023) וגיבוש התכנית יבוצע תוך בחינה שתהיה הלימה בין תוכנית זו לפעולות יתר משרדי הממשלה כך שלא ייווצר כפל מימון.

מצ"ב רשימת רשויות התוכנית הכלולות בהחלטות ממשלה 716 ו-717

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

כמפורט בהחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא רלוונטי.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מס' 891 מיום 27.8.2023 ;

החלטה מס' 892 מיום 27.8.2023 ;

החלטה מס' 708 מיום 2.7.2023 ;

החלטה מס' 716 מיום 28.11.2021 ;

החלטה מס' 717 מיום 28.11.2021

החלטה מס' 4798 מיום 29.12.2019 ;

החלטה מס' 959 מיום 12.1.2016 ;

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת

סיווגים

ביצועי

שינוי

מגישים: ראש הממשלה

שר הנגב, הגליל והחוסן הלאומי

כ"ב בטבת התשפ"ד

03 בינואר 2024

נספח מס' 1

רשימת יישובי התכנית החלטה 716

מס'	שם יישוב
1	מע'אר
2	דאליית אל כרמל
3	ירכא
4	עוספייא
5	בית ג'ן
6	אבו סנאן
7	ראמה
8	פקיעין
9	כסרא- סמיע
10	ג'ולס
11	יאנוח- ג'ת
12	חורפיש
13	סאג'ור
14	כפר כמא

נספח מס' 2

רשימת יישובי התכנית החלטה 717

מס'	שם יישוב
1	מג'דל שמס
2	בוקעתא
3	מסעדה
4	עין קיניא

היועצת המשפטית

ירושלים, כ"ב בטבת התשפ"ד

03 בינואר 2024

סימוכין: 2058869724

חוות דעת משפטית הנלווית להצעות החלטה לממשלה

נושא הצעות ההחלטה: תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל וביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023 – תיקון החלטות ממשלה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

1. כמפורט בדברי ההסבר להצעת ההחלטה, לאור החשיבות הלאומית שרואה הממשלה בקידום הפיתוח הכלכלי-חברתי של המגזר הדרוזי והצ'רקסי, אושרו לאורך השנים מספר תכניות לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, ולאחרונה התכניות נשוא החלטות ממשלה מס' 716 מיום 28.11.2021 בנושא "תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023 ותיקון החלטות ממשלה", כפי שתוקנה בהחלטה ממשלה מס' 891 מיום 27.08.2023 (להלן – **החלטה 716**) ומס' 717 מיום 28.11.2021 בנושא "תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי-חברתי ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023", כפי שתוקנה בהחלטה ממשלה מס' 892 מיום 27.08.2023 (להלן – **החלטה 717**).

2. החלטות אלה התקבלו בהתאם להוראות פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-200 (להלן – **חוק עדיפות לאומית**), אשר קובע בסעיף 151 כי הממשלה רשאית להחליט שאזור מסוים או יישוב מסוים הוא בעל עדיפות לאומית, על בסיס השיקולים המנויים בחוק, ובהסתמך על נתונים תומכים שיפורטו בהחלטה. שיקולים ונתונים כאמור פורטו בהחלטות.

3. יוער כי בהחלטות ממשלה 716 ו-717 הממשלה קבעה כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בהחלטות (להלן – **רשויות התכנית**) יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024, וכן קבעה ביחס אליהם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023 (כאשר יתרות מהחלטה זו שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024). הצעת ההחלטה נסמכת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטות ממשלה 716 ו-717 לפי חוק עדיפות לאומית.

4. ביום 7 באוקטובר 2023 החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה, שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל. במתקפת טרור זו נרצחו מאות רבות של אזרחים, לרבות אנשי כוחות הביטחון השונים, ונפצעו אלפים. בנוסף, דווח על עשרות אזרחים וחיללים שנשבו על ידי ארגון הטרור חמאס והועברו לרצועת עזה. אירועים אלה השפיעו על כלל תושבי מדינת ישראל והרשויות המקומיות, ובתוך כך על היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל וביישובים הדרוזיים ברמת הגולן, כמפורט בהרחבה בדברי ההסבר להצעת ההחלטה.

היועצת המשפטית

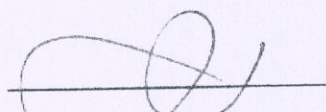
5. על כן, קיים בעת הזאת צורך משמעותי בהמשך מיקוד המאמץ הממשלתי בהקשר של חיזוק החוסן החברתי והביטחון האישי והקהילתי כפי ששוקף בהחלטות הממשלה 716 ו-717.

6. משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי יחד עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים במשרד ראש הממשלה קיימו עבודת מטה, שבה בחנו את הצרכים הנדרשים לצורך חיזוק החוסן החברתי ותחושת הביטחון בעת הזאת. על בסיס עבודת מטה זו מוצע כעת להקצות תקציב לטובת החוסן החברתי בחירום ברשויות התכנית בעקבות השלכות המלחמה, כפי שמפורט בהרחבה בדברי ההסבר להצעת ההחלטה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:
ההצעה אינה מעלה קושי משפטי.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:
מהלשכות המשפטיות במשרד האוצר ובמשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי נמסר כי אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

שלומית ברנע פרגו, עו"ד
היועצת המשפטית